

Helsinki

Suosituksien vaikuttavuus 2023, 2. toimikunta

Tarkastusviraston arviointimuistio 2025

Suosittelusten vaikuttavuus 2023, 2. toimikunta

Julkaisija

Helsingin kaupunki / Tarkastusvirasto

Tekijät

Aija Kaartinen, Liisa Kähkönen, Juuli Mikkonen, Tarja Palomäki, Elina Vismanen

Julkaisu vuosi

2026

Sisällys

1 Tausta	4
1.1 Arvioinnin tavoite ja laajuus.....	4
1.2 Arviointikysymykset ja kriteerit	5
1.3 Arviointiaineisto ja menetelmät.....	6
1.4 Yhteenveto ja johtopäätökset.....	6
2 Havainnot	9
2.1 Vieraskielisten oppilaiden tukeminen peruskouluissa	9
2.2 Kirjastojen vetovoimaisuus ja lukemisen edistäminen.....	15
2.3 Kulttuuriavustusten kehittäminen	20
2.4 Nuorisotyön vahvistaminen	23
2.5 Lapsiperheiden sosiaaliohjaus	28
2.6 Huumekuolemien ehkäiseminen päihdepalveluissa.....	33
Lähteet	38

1 Tausta

1.1 Arvioinnin tavoite ja laajuus

Tavoitteena oli arvioida, mihin toimenpiteisiin keskushallinto ja toimialat ovat ryhtyneet arviointikertomuksessa 2023 esittämien suositusten ja toteamusten johdosta sekä mikä vaikutus toimenpiteillä on ollut.

Tarkastuslautakunta on vakiintuneen käytännön mukaisesti tehnyt esittämiensä suositusten jälkiseurantaa ja raportoinut siitä arviointikertomuksessaan. Menettelystä on muodostunut käytäntö ainakin suurten kaupunkien tarkastuslautakuntien kohdalla. Toukokuussa 2015 voimaan astuneen kuntalain (410/2015) perusteluissa on todettu, että ”tarkastuslautakunnan olisi hyvä seurata jälkikäteen arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten perusteella toteutettuja toimenpiteitä.” Jälkiseurantaa ei siis ole kirjattu lakiin, mutta sitä suositellaan lain perusteluissa.

Tarkastuslautakunta on Helsingin kaupungin hallintosäännön mukaisesti pyytänyt vuosittain arviointikertomuksen valmistuttua kaupunginhallitukselta ja tarpeelliseksi katsomiltaan lauta- ja johtokunnilta lausunnot arviointikertomuksessa esittämistään suosituksista. Lausunnot on toimitettu valtuustolle tiedoksi. Lisäksi valtuusto on merkittävästi arviointikertomuksen ja siihen annetut lausunnot tiedoksi päättänyt kehottaa kaupunginhallitusta antamaan vuoden loppuun mennessä valtuustolle selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin toiminnasta vastaavat henkilöt ja tilivelvolliset ovat ryhtyneet arviointikertomuksen johdosta.

Kaupunginvaltuusto merkitsi tiedoksi tarkastuslautakunnan vuotta 2023 käsittelevän arviointikertomuksen ja siitä saadut kaupunginhallituksen sekä asianosaisten lauta- ja johtokuntien lausunnot kokouksessaan 19.6.2024. Samalla valtuusto kehotti kaupunginhallitusta antamaan joulukuun 2024 loppuun mennessä valtuustolle selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin toiminnasta vastaavat henkilöt ja tilivelvolliset ovat ryhtyneet arviointikertomuksen johdosta. Kaupunginhallituksen selvityksen valtuusto on merkinnyt tiedoksi kokouksessaan 11.12.2024.

Suosituksien vaikuttavuuden arviointi suoritetaan puolentoista vuoden viiveellä siten, että syksyllä 2025 arvioidaan huhtikuussa 2024 annettujen, vuoden 2023 arviointikertomuksen suositusten vaikuttavuutta. Menettelyllä pyritään varmistamaan, että keskushallinnolla ja toimialoilla on riittävästi aikaa ryhtyä toimenpiteisiin arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten johdosta.

Tämä arviointimuistio koskee tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan vastuualueisiin liittyviä suosituksia. 1. toimikunnan suositusten vaikuttavuudesta on laadittu erillinen muistio.

Taulukossa 2 on esitetty arvioitavien suositusten määrä aiheittain.

Taulukko 1. Arviointiaiheet 2023 ja niissä esitettyjen suositusten määrä, 2. toimikunta

Arviointiaihe	Suosituksen määrä
Vieraskielisten oppilaiden tukeminen peruskouluissa	3
Kirjastojen vetovoimaisuus ja lukemisen edistäminen	3
Kulttuuriavustusten kehittäminen	4
Nuorisotyön vahvistaminen	5
Lapsiperheiden sosiaaliohjaus	5
Huumekuolemien ehkäiseminen päihdepalveluissa	5
Yhteensä	25

Muistion luvussa 1.4 on esitetty arvioinnin yhteenveto ja johtopäätökset. Luvussa 2 on esitetty tarkemmin tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa 2023 käsittelemät arviointiaiheet ja niissä esitetyt suositukset. Jokaisen suosituksen kohdalla on esitetty tiivistetysti hallintokuntien antamat vastaukset tarkastusviraston loppuvuodesta 2025 tekemiin tiedusteluihin ja valmistelijan sen perusteella tekemät johtopäätökset. Jokainen suositus on arvioitu käyttäen edellä mainittua neliportaista asteikkoa ja arvioinnin johtopäätös on esitetty arviointikriteerin osalta erikseen tekstin viereen merkityllä hymynaamakuviolla.

1.2 Arviointikysymykset ja kriteerit

Pääkysymykset:

1. Mihin tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa esittämien suositusten mukaisiin toimenpiteisiin keskushallinto ja toimialat ovat ryhtyneet?
2. Mitä vaikutuksia suosituksen mukaisilla toimenpiteillä on ollut?

Toimenpiteitä ja niiden vaikutuksia tarkasteltiin neliportaisella arviointiasteikolla taulukon 1 mukaisesti:

Taulukko 2 Toimenpiteiden ja vaikutusten arviointiasteikko

Arviointiasteikko	Toimenpiteet	Vaikutukset
☺ Toteutuu täysin	Kaikkiin suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty.	Vaikutukset ovat olleet myönteisiä.
☺ Toteutuu osittain	Suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty osittain.	Vaikutuksia ei ole vielä havaittavissa.
☹ Ei toteudu lainkaan	Suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin ei ole ryhdytty.	Vaikutuksia ei ole voinut olla, koska toimenpiteisiin ei ole ryhdytty.
⊖ Tietoa asiasta ei ole saatavilla	Käytettävissä oleva aineisto ei mahdollista toimenpiteiden arvioimista.	Käytettävissä oleva aineisto ei mahdollista vaikutusten arvioimista.

1.3 Arviointiaineisto ja menetelmät

Arviointi suoritettiin lähettämällä sähköpostitiedustelu asianomaisen toimialan tai palvelukokonaisuuden johdolle tai muille tahoille. Tarkemmat tiedot vastaajista ilmenevät lähdeluettelosta. Lisäksi perehdyttiin kaupunginhallituksen ja kaupunkiympäristö-lautakunnan tarkastuslautakunnalle toukokuussa 2024 antamiin lausuntoihin ja kaupunginhallituksen valtuustolle joulukuussa 2024 antamaan selvitykseen arviointikertomuksen johdosta suoritetuista toimenpiteistä.

Tiedustelussa pyydettiin vähintäänkin vastausta seuraaviin kysymyksiin:

- Mihin suositusten mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty?
- Mitä vaikutuksia toimenpiteillä on ollut ao. toimintoon?

Lisäksi tiedustelut sisälsivät useimmiten tarkentavia kysymyksiä, joilla varmistettiin riittävien vastausten saaminen suositusten sisältämistä asioista. Lomakkeeseen oli merkitty ne tarkastuslautakunnan esittämät suositukset, joihin liittyen vastauksia pyydettiin.

1.4 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tarkastuslautakunnan vuoden 2023 arviointikertomuksessa käsiteltiin kuutta 2. toimikunnan vastuualueelle kuuluvaa arviointiainetta ja 25 suositusta. Taulukossa 2 on kuvattu arvioinnin tulokset kriteereittäin sekä toimenpiteisiin ryhtymisen että toimenpiteiden vaikutusten osalta.

Taulukko 3. Yhteenveto suositusten vaikuttavuudesta toimenpiteisiin ryhtymisen ja toimenpiteiden vaikutusten osalta (N=25 suositusta)

Toimenpiteiden arvioinnissa käytetty kriteeri	Toimenpiteisiin ryhtyminen	Vaikutusten arvioinnissa käytetty kriteeri	Toimenpiteiden vaikutukset
😊 Kaikkiin suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty.	20 suositusta (80 %)	😊 Vaikutukset ovat olleet myönteisiä	9 suositusta (36 %)
😐 Suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty osittain.	5 suositusta (20 %)	😐 Vaikutuksia ei ole vielä havaittavissa.	12 suositusta (48 %)
😞 Suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin ei ole ryhdytty.	0 suositusta (0 %)	😞 Vaikutuksia ei ole voinut olla, koska toimenpiteisiin ei ole ryhdytty.	0 suositusta (0 %)
⊖ Käytettävissä oleva aineisto ei mahdollista arvioimista.	0 suositusta (0 %)	⊖ Käytettävissä oleva aineisto ei mahdollista vaikutusten arvioimista.	4 suositusta (16 %)

Suosituksista 20 eli 80 prosentissa toimenpiteisiin oli ryhdytty. Viidessä suosituksessa (20 %) toimenpiteisiin oli ryhdytty vähintäänkin osittain. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on esimerkiksi uudistanut rahoituskäytäntöjä ja yhdenmukaistanut oppimäärän valinta- ja vaihtamiskäytäntöjä vieraskielisten oppilaiden tukemiseksi peruskouluissa. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalvelut ovat kehittäneet ja lisänneet yhteistyötä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa kirjastojen vetovoimaisuuden parantamiseksi ja lukemisen edistämiseksi. Toimialan kulttuuripalveluissa on uudistettu asukasosallisuuden avustuskriteerejä ja kehitetty uusien toimijoiden pääsyä avustuslajien piiriin strategisten tavoitteiden mukaisesti. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalveluita on vahvistettu esimerkiksi kehittämällä alan rekrytointia ja palkkausta, toteutettu nuorisotalojen aukioloaikojen yhtenäistäminen nuorten kohtaamisen parantamiseksi. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala on parantanut palvelutarpeen arvioinnin työnjakoa lapsiperheiden sosiaaliohjauksessa sekä lisännyt toiminnan tunnettuutta vieraskielisille perheille. Päihdepalveluissa on toteutettu useita suositteluja toimenpiteitä huumekuolemien ehkäisemiseksi.

Tehtyjen toimenpiteiden vaikutukset ovat olleet myönteisiä 9 tapauksessa, eli yli kolmasosassa (36 %) suosituksista. Suosituksista 12 (48 %) tehtyjen toimenpiteiden vaikutuksia ei ollut vielä havaittavissa. Esimerkiksi kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on

edistänyt S2-opetuksen painottumista niille oppilaille, jotka sitä eniten tarvitsevat. Toisaalta aineiston perusteella ei voitu arvioida, ovatko peruskoulujen vieraskielisten oppilaiden tukeen liittyvät resurssit, ohjeet ja työkalut riittäviä. Kirjastopalveluissa ja peruskouluissa on seurattu 1., 3. ja 7. luokan kirjastovierailujen toteutumista, mutta yläkoululaisten kirjastovierailut eivät vielä toteudu tavoitellusti. Henkilöstön saatavuus on parantunut nuorisopalveluissa ja lapsiperheiden sosiaalihojauksessa, joskin myönteinen kehitys on paikoin heikentyneen työllisyystilanteen seurausta. Päihdepalveluissa hoitoon pääsy on helpottunut toimenpiteiden myötä.

Neljässä suosituksessa katsottiin, ettei toimenpiteiden vaikutuksia ei ollut mahdollista arvioida. Peruskouluissa kielitietoisen pedagogiikan tai antirasistisen työtteen yleistymisestä ei ole tietoa, eikä arviointiin ollut saatavana tietoa rasismien yleisyydestä. Kulttuuriavustusten osalta ei ollut saatavilla tietoa, miten toimiala hyödyntää uusien hakijoiden seurantaan. Lapsiperheiden sosiaalihojauksessa henkilöstön saatavuus on parantunut, mutta toimiala ei ollut tehnyt erityisiä toimenpiteitä suosituksen johdosta. Huume- ja mielenterveysongelmien ehkäisyn suositusten arviointiin saadun aineiston perusteella ei voi päätellä, ovatko sekä päihde- että mielenterveysongelmista kärsineet nuoret saaneet riittävästi apua kummankin tyyppisiin ongelmiin.

2 Havainnot

2.1 Vieraskielisten oppilaiden tukeminen peruskouluissa

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee varmistaa, että valmistavalla opetuksella, S2-opetuksella ja monikielisillä ohjaajilla on riittävät resurssit kaikkien koulujen vieraskielisten oppilaiden tukemiseen.**

Kaupunginhallituksen kaupunginvaltuustolle 11.12.2024 antaman selvityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön koulutuksellisen tasa-arvorahan yhtenä jakoperusteena on koulujen vieraskielisten oppilaiden määrä. Myös monikielisten ohjaajien resurssien jako pohjautuu vieraskielisten oppilaiden määrään koulussa. Taitavasti tulevaisuuteen - hankkeesta rahoitettiin lukuvuonna 2023–2024 muun muassa kielellisen tuen opettajat yhdeksään kouluun. Hanke päättyi heinäkuussa 2025.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vastaus tiedusteluun 15.12.2025

Valmistavan opetuksen rahoitukseen on tehty indeksikorotus. Valmistavan opetuksen ryhmille viedään koulujen budjettiin ryhmäkohtainen rahoitus ja inklusiivisen valmistavan opetuksen¹ oppilaskohtainen rahoitus, joka perustuu tietyn päivän oppilasmäärään.

Rahat suomi toisena kielenä (S2) -oppimäärän opetukseen on vuonna 2025 jaettu kouluille uudella tavalla. Korkeintaan kuusi vuotta perusopetuksessa opiskellutta S2-oppilasta kohti budjetoidaan 900 euroa, kun taas yli kuusi vuotta perusopetukseen osallistunutta S2-oppilasta kohti budjetoidaan vain 450 euroa. Rahoituskäytännöllä halutaan edistää S2-opetuksen painottumista eniten sitä tarvitsevaan oppilasryhmään. Lisäksi halutaan edistää oppilaiden siirtymistä S2-oppimäärästä S1-oppimäärään heti, kun siihen on edellytyksiä. Ruotsinkielisessä perusopetuksessa valmistavan opetuksen ja S2-opetuksen opettajat kiertävät koulujen välillä tarpeen mukaan. Ruotsinkielisissä palveluissa on vahvistettu resurssia palkkaamalla yksi uusi S2-opettaja.

Tarveperustainen rahoitus peruskouluille kasvoi vuonna 2025 noin 1,2 miljoonaa eurolla verrattuna edelliseen vuoteen. Tarveperustaisen rahan käytön vaikuttavuutta on tutkittu lukuvuoden 2024–2025 aikana, mutta tutkimuksen tulokset eivät olleet vielä käytettävissä tätä arviointia laatiessa. Osa tarveperustaisesta rahoituksesta on kiinnitetty monikielisten ohjaajien palkkaamiseen. Vuonna 2025 perusopetuksessa oli 23 monikielistä ohjaajaa,

---

¹ . Kaupungin perusopetuksessa valmistava opetus järjestetään inklusiivisesti eli samassa ryhmässä muiden samanikäisten lasten kanssa ensimmäisen ja toisen luokan oppilaille ja pääsääntöisesti erillisissä ryhmissä 3.–9.-luokkalaisille. Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2023, 26.

kun vuonna 2023 ohjaajia oli 11. Monikielisistä ohjaajista seitsemän vakinaistettiin vuonna 2025. Ohjaajien kielivalikoima on kasvanut. Monikieliset ohjaajat toimivat myös sellaisten koulujen tukena, jotka eivät kuulu heille vieraskielisten oppilaiden määrän perusteella osoitettujen koulujen joukkoon.

Perusopetuksen Tervetuloa perheet -toimintaa² on vuonna 2025 rahoitettu kaupunginkanslian kotoutumisen edistämisen määrärahalta. Toiminnalle on haettu jatkorahoitusta vuodelle 2026. Tämän jälkeen rahoitus on tarkoitus saada palveluiden perusrahoituksesta. Kielitietoisien opetuksen³ toteuttamiseen ja tukemiseen on syksystä 2025 alkaen kohdennettu uutta resurssia perusrahoituksesta. Kaupunki saa myös valtionosuutta opetuskielen tukiopetuksen toteuttamiseen.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimiala on ryhtynyt suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin. S2-opetuksen resurssia on lisätty ruotsikielisessä perusopetuksessa. S2-rahoituksen jakoa kouluille on uudistettu siten, että opetus pystytään suuntaamaan eniten tukea tarvitseville

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Valmistavan opetuksen ja monikielisten ohjaajien resurssit ovat kasvaneet. Aineiston perusteella ei pysty päättelemään, ovatko resurssit riittävät tarpeeseen nähden. Osa uudistuksista on niin tuoreita, että niiden vaikutukset eivät ole vielä arvioitavissa. Tarveperustaisen rahoituksen vaikuttavuudesta saadaan tutkimustietoa myöhemmin.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee varmistaa, että koulut saavat riittävät ohjeet ja työkalut vieraskielisten oppilaiden tukemiseen tarkoitettujen resurssien tarkoituksenmukaiseen käyttöön.**

Kaupunginhallituksen kaupunginvaltuustolle 11.12.2024 antaman selvityksen mukaan valmistavan opetuksen rahoituksesta on esitelty rehtoreille selkeät kuvaukset vuonna 2024. Toimialan palveluille ja poliittiselle johdolle on tuotettu vuosittain koonti vieraskielisten oppijoiden ja S2-oppijoiden määrän kehityksestä. Toimiala on tarkastellut S2-oppijoiden määrää perusopetuksessa suhteessa maahanmuuttoajankohtaan ja seurannut äidinkielen oppiaineiden muutoksia. Palveluiden johto on saanut myös tarkempia koosteita oppilaitoksittain ja alueittain. Tietoja on käytetty toimenpiteiden vaikutusten seurannassa ja resurssien jakamisessa. Ruotsinkielisessä palvelunkokonaisuudessa järjestettiin lukuvuonna 2024–2025 varhaiskasvatuksen

---

² Tervetuloa Perheet -toiminta on tarkoitettu valmistavan opetuksen ja muiden vasta maahan muuttaneiden oppilaiden perheille Kannelmäessä, Malmilla ja Mellunkylässä. <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/tervetuloa-perheet>. Luettu 9.1.2026.

³ Kielitietoinen opetus tarkoittaa sitä, että jokaisen oppiaineen opettaja on myös opettamassaan aineessa käytettävän kielen opettaja. Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2023, 26.

kielitukiopettajien ja valmistavan opetuksen opettajien yhteisen monikielisyystiimin säännölliset tapaamiset. Kouluille on tarjottu tietoa ja osaamista vieraskielisten oppilaiden tukemiseen liittyvistä hyvistä käytänteistä, resurssien käytöstä sekä pedagogisista ratkaisuksista. Peruskoulujen pedagogisena tukena toimivat kehittäjäopettajat⁴ ovat esitelleet kaikissa koulutuksissaan uusia tukimateriaaleja ja koulujen hyviä toimintatapoja.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vastaus tiedusteluun 15.12.2025

Tiedotusta valmistavan opetuksen rahoituksen hyödyntämisestä on kehitetty. Rehtoreilla on käytössään resurssien kohdentamista tukeva budjetin erittely. Lisäksi koulut saavat resurssien käytön suunnitteluun tiedon valmistavasta opetuksesta perusopetukseen kesken lukukauden siirtyvistä oppilaista.

Toimiala on yhtenäistänyt S1- tai S2 oppimäärän valitsemisen ja vaihtamisen prosessia ja S2-oppimäärästä S1-oppimäärään vaihtaneiden oppilaiden määrä on kasvanut. Perusopetuksessa otetaan vuonna 2026 käyttöön suomen kielitaidon seurantalomakkeet. Lomakkeet tukevat opetuksen suunnittelua ja oppimäärän vaihdon ajankohdan arvioimista.

Kuuden opettajan asiantuntijaopettajatiimi on kiertänyt kouluissa syksystä 2025 alkaen tukemassa valmistavan opetuksen toteuttamisessa. Asiantuntijaopettajatoimintaa on tarkoitus jatkaa koko strategiakauden ajan. Koska asiantuntijaopettajat ovat vasta aloittaneet toimintansa, on liian aikaista arvioida, millaisia vaikutuksia toiminnalla on esimerkiksi valmistavan opetuksen oppilaiden kielitaidon kehittymiseen.

Valmistavasta opetuksesta ja S2-opetuksesta on jatkuvasti tarjolla täydennyskoulutusta kaikkien koulujen henkilöstölle. Monikielisille ohjaajille ja heidän esihenkilörehtoreilleen järjestetään kehittämispäiviä ja verkostotapaamisia. Syksyllä 2025 toteutettu oppimisen tuen uudistus on tuonut kielitietoisien pedagogiikan tärkeäksi osaksi oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä ja ryhmäkohtaisia tukimuotoja. Kouluilla on lain mukaan velvollisuus järjestää tarvittaessa ryhmäkohtainen opetuskielen tukiovetus. Kaikkiin kouluihin on perustettu pedagogisen tuen ryhmä suunnittelemaan oppimisen tuen toteutumista. Oppimisen tuesta järjestetään runsaasti täydennyskoulutusta.

Vuonna 2025 päättyneessä Taitavasti tulevaisuuteen -hankkeessa on tuotettu tukimateriaalia ja pedagogista tukea valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyvien oppilaiden kielellisen tuen varmistamiseksi. Hankkeessa tukea saaneissa kouluissa on myös kehitetty valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyneiden oppilaiden opetusjärjestelyitä hyödynnettäväksi malleina muissa kouluissa.

Laajan opettajajoukon tavoittavat Opehuone-intranetsivut on uudistettu, joten materiaalien löytäminen on helpompaa. Kielitietoisien opetuksen ja lukutaidon kehittäjäopettajat sekä

---

⁴ Kehittäjäopettajat toimivat sekä omien koulujensa että muiden kasvatuksen ja koulutuksen toimialan peruskoulujen pedagogisena tukena järjestämällä koulutuksia, työpajoja ja oppitunteja sekä laatimalla materiaaleja ja tarjoamalla työkaluja eri aiheista kaikkien koulujen käyttöön. Tarkastusviraston arviointimuistio 2023. Vieraskielisten oppilaiden tukeminen peruskouluissa, 31.

valmistavan opetuksen asiantuntijaopettajat jakavat kouluille tietoa tukimateriaaleista ja niiden hyödyntämisestä. Kielitietoisuus ja lukutaito -tiimin kehittäjäopettajat tavoittavat vuosittain yli 1 000 opettajaa koulutuksissa sekä erilaisissa kohtaamisissa ja tapaamisissa.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimiala on ryhtynyt suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin. Kouluille on tuotettu runsaasti koulutusta, ohjeistusta, tukea ja malleja vieraskielisten oppilaiden tukemiseen tarkoitettujen resurssien käyttöön.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

S2-oppimäärästä S1-oppimäärään vaihtaneiden oppilaiden määrän kasvu viittaa siihen, että S2-opetuksen resurssia käytetään tarkoituksenmukaisemmin kuin aiemmin. Aineiston perusteella ei pysty päättämään, ovatko resurssien käyttöön annetut ohjeet ja työkalut riittäviä. Tilastokoontien laatu on parantunut vuoteen 2023 verrattuna, mikä auttaa resurssien kohdentamisessa. Oppimisen tuen uudistus, valmistavan opetuksen asiantuntijatoiminta ja kielitaidon seuranta lomakkein ovat niin uusia toimenpiteitä, että niiden vaikutuksia ei voi vielä arvioida.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee jatkaa kielitietoisien pedagogiikan ja rasminvastaisen työotteen juurruttamiseen kouluissa liittyviä toimenpiteitä.**

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan 14.5.2024 antaman lausunnon mukaan kielitietoisien koulun kehittäminen oli lukuvuonna 2024–2025 yksi yhdeksästä perusopetuksen strategisesta tavoitteesta. Taitavasti tulevaisuuteen -hankkeen projekti-asiantuntijat kiersivät kouluissa tukemassa kielitietoisien opetuksen osaamista vuoden 2024 loppuun saakka. Toimialalla otettiin lukuvuonna 2024–2025 koko opetushenkilökunnan käyttöön Kielitietoisien opetuksen ABC-verkkokurssi. Kasvatuksen ja koulutuksen henkilöstölle oli tarjolla Kielitietoisien koulun perusteet -verkkokurssi myös tammikuussa 2025.⁵

Kaupunginhallituksen kaupunginvaltuustolle 11.12.2024 antaman selvityksen mukaan perusopetuksessa oltiin toteuttamassa antirasistisen työotteen koulutuksia ja webinaareja lukuvuonna 2024–2025. Ruotsinkielisessä palvelukokonaisuudessa oli lukuvuonna 2023–2024 antirasistiseen työotteeseen liittyvää työpajatyöskentelyä ja -koulutustilaisuuksia sekä lukuvuonna 2024–2025 aiheeseen liittyvä kehittämisspäivä.

Arvioinnissa tehdyn havainnon mukaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kouluterveyskyselyn 8. ja 9. luokan oppilaiden vastausten perusteella voisi periaatteessa seurata ihonväriin, kieleen tai etniseen taustaan liittyvän syrjinnän yleisyyttä

---

⁵ Tässä arvioinnissa tehty havainto kaupungin sisäiseen käyttöön tarkoitettulta verkkokurssialustalta Oppivalta, <https://oppiiva.hel.fi/>. Luettu 12.1.2025.

helsinkiläisissä peruskouluissa. Julkaistusta tilastoaineistosta ei kuitenkaan saa tarkempaa tietoa siitä, onko oppilaiden kokema syrjintä liittynyt nimenomaan näihin ominaisuuksiin.⁶

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vastaus tiedusteluun 15.12.2025

Kielitietoinen opetus on ollut teemana useissa koulutuksissa lukuvuonna 2024–2025 sekä syksyllä 2025. Nämä koulutukset ovat tavoittaneet noin 400 opettajaa. Toimialalla on tehty neljän vuoden suunnitelma ja siihen liittyvä kilpailutus kielitietoisien pedagogiikan täydennyskoulutuksen kokonaisuudesta. Kielitietoisuus- ja lukutaitoteemoihin keskittyvä kehittäjäopettajatiimi jakaa osaamistaan opettajille erilaisten materiaalien, koulutusten ja tapahtumien muodossa koko strategiakauden 2025–2029 ajan. Kielitietoisien pedagogiikan yleistymistä tai vaikutuksia oppimistuloksiin ei ole kartoitettu. Esimerkiksi Taitavasti tulevaisuuteen -hankkeessa tehtyjen oppilaiden haastatteluiden mukaan kielitietoinen toiminta kuitenkin tukee hiljattain maahan tulleen oppilaan oppimisen edellytyksiä.

Syksyllä 2025 osassa suomen- ja ruotsinkielisissä peruskouluissa toteutettiin joitakin rasismiin vastaisia projekteja, mutta yhteisiä uusia toimenpiteitä koko perusopetukselle ei ollut. Toimiala jatkaa rasismiin vastaista työtä uuden kaupunkistrategian mukaisesti. Tavoitteena on muun muassa kehittää rasismiin vastaisen työn johtamista ja rakenteita Rasismi ja antirasismi yläkoulussa -tutkimusraportin⁷ pohjalta.

Tietoa antirasistisen työotteen yleistymisestä opetuksessa ei ole systemaattisesti kerätty. Toimiala on kartoittamassa rasismiin kokemusten mittaamista esimerkiksi kouluterveyskyselyn tai muiden tehtyjen kyselyjen perusteella. Rasismi ja antirasismi yläkoulussa -tutkimusraportista käy ilmi, että rasismi on edelleen arkipäiväistä pääkaupunkiseudun kouluissa.⁸ Henkilöstöpalautteen perusteella antirasistisen työotteen koulutuksissa syntyneet oivallukset tiedostamattoman rasismiin vaikutuksista ovat auttaneet kehittämään opetustyötä.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimiala on ryhtynyt suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin. Kielitietoisesta opetuksesta ja antirasistisesta työotteesta on järjestetty koulutuksia.

---

⁶ Kouluterveyskyselyn summaindikaattori "Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla" perustui vuonna 2025 kysymykseen "Ovatko muut syrjineet tai kiusanneet sinua eli kohdelleet sinua huonosti seuraavien asioiden takia oppilaitoksessa tai vapaa-ajalla viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana?" ja vuonna 2023 kysymykseen "Onko sinua kiusattu, syrjitty tai häiritty seuraaviin asioihin liittyen viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana koulussa/oppilaitoksessa tai vapaa-ajalla?". Summaindikaattori muodostuu yhdeksästä kysymyksen osiosta: 1) Paino, pituus, kehon tai kasvojen piirteet, 2) Ihonväri, 3) Vammaisuus, pitkäaikainen sairaus tai näkyvä oire, 4) Sukupuoli, sukupuolen ilmaiseminen, muunsukupuolisuus, sukupuolettomuus, 5) Seksuaalinen suuntautuminen, 6) Kieli, 7) Ulkomainen tausta, romanitausta, saamelaisuus, 8) Uskonto, uskonottomuus tai elämänkatsomus, 9) Perhe tai koti (esim. vanhemmat, sisarukset, taloudellinen tilanne, asuinpaikka). Vastausvaihtoehdot: 1) Kyllä, 2) Ei. Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1 vähintään yhteen kysymyksen osioon. THL. Kouluterveyskyselyn tulokset. Luettu 12.1.2026.

⁷ Ks. Holm ym. 2025.

⁸ Edellä mainittu tutkimusraportti perustuu kuudessa pääkaupunkiseudun koulussa kerättyyn aineistoon. Matikainen-Soreau ym. 2025.

Toimenpiteiden vaikutukset

Kielitietoisen pedagogiikan tai antirasistisen työotteen yleistymisestä Helsingin peruskouluissa ei ole tietoa. Kielitietoisen pedagogiikan vaikutuksia oppimistuloksiin ei ole kartoitettu. Arviointiin ei ollut saatavana tietoa rasismin yleisyydestä Helsingin peruskouluissa.

Johtopäätökset: Vieraskielisten oppilaiden tukeminen peruskouluissa

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on toteuttanut runsaasti kaikkien suositusten mukaisia toimenpiteitä. Joitakin myönteisiä vaikutuksia on jo osoitettavissa. Esimerkiksi uudistetulla rahoituskäytännöllä sekä yhdenmukaisilla oppimäärän valinta- ja vaihtamiskäytännöillä on edistetty S2-opetuksen painottumista niille oppilaille, jotka sitä eniten tarvitsevat. Aineiston perusteella ei pysty päättelemään ovatko vieraskielisten oppilaiden tukeen liittyvät resurssit, ohjeet ja työkalut riittäviä. Kielitietoisen opetuksen ja antirasistisen työotteen yleistymisestä tai vaikutuksista ei ole tietoa. Joidenkin vasta alkaneiden toimenpiteiden vaikutuksia ei voi vielä arvioida.

2.2 Kirjastojen vetovoimaisuus ja lukemisen edistäminen

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee jatkaa kirjastojen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittämistä.**

Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan vastaus tiedusteluun 2.12.2025

Helsingin kaupunginkirjaston ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittämishankkeen aikana kirjasto kehitti palvelupaletin 2. asteen oppilaitoksille eli lukioille ja ammatillisille oppilaitoksille. Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimiala tarjoaa tällä hetkellä oppilaitoksille kirjavinkkausta, kirjapaketteja, kirjastovierailuja sekä pop up –kirjastolaisten vierailuja oppilaitoksiin. Lisäksi 2. asteelle on kehitetty Helmet-lukudiplomi, jonka opiskelija voi halutessaan suorittaa. Keväällä 2025 myös kirjastoauto vieraili muutamien ammattioppilaitosten kampuksilla. Kirjastoauton vierailu on tarkoitus toistaa myös keväällä 2026. Palvelut edistävät lukutaitotyötä tekemällä kirjaston tutuksi erilaisille opiskelijoille ja tarjoamalla kirjallisuussisältöjä opiskelijoille.

Kehittämishankkeella on ollut positiivisia vaikutuksia. Marraskuuhun 2025 mennessä palveluiden kautta tavoitettiin hieman yli 2000 opiskelijaa, joista suurin osa pop up -vierailujen kautta. Kirjastoissa vieraili 37 opiskelijaryhmää, kirjavinkkaus tilattiin viisi kertaa ja kirjapaketteja tilattiin 20 kappaletta, joista suurin osa lukioihin. Oppilaitosten infonäytöille on myös tarjottu kirjavinkkidioja. Kirjasto on tullut opiskelijoille tutummaksi ja moni opiskelija on hankkinut kirjastokortin. Kynnys kirjaston käyttöön on madaltunut, kun opiskelija on saanut tietoa kirjaston käytöstä ja palveluista. Vaikutusta lukutaitoon ei ole vielä pystytty mittaamaan.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vastaus tiedusteluun 8.12.2025

Helsingin kaupunginkirjaston ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittämishankkeen myötä on luotu yhteistyömalli. Kaikkia palvelupaletissa kuvattuja toimintoja on hyödynnetty Helsingin kaupungin ylläpitämissä lukioissa ja/tai Stadin ammattioppilaitoksessa. Tilastot palveluiden toteutumista on saatavilla kirjastopalveluista.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan ja toisen asteen yhteistyölle on tarkoitus luoda riittävien resurssien takaamiseksi ja rakenteiden pysyvyyden varmistamiseksi yhteistyösopimus, jonka on tarkoitus valmistua vuonna 2026. Sopimusta valmistellaan kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalveluiden välisessä työryhmässä ja ohjausryhmässä, joka koordinoi toimialojen välistä yhteistyötä. Lisäksi palveluja suunnitellaan ja kehitetään kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalvelun välisessä työryhmässä, joka tapaa noin kuukausittain.

Voidaan todeta, että yhteistyömalli on syntynyt ja pysyvien rakenteiden luominen on meneillään. Palveluiden alueellinen toteutuminen ja riittävä resursointi palveluihin varmistetaan kirjastopalveluissa.

Kehittämishankkeella on ollut kasvatuksen ja koulutuksen toimialan mukaan positiivisia vaikutuksia. Yhteistyön kehittämisen myötä toisen asteen opiskelijoita tavoitettiin kirjaston toimesta paremmin vuonna 2025. Vierailut kohdentuivat ennen kaikkea S2-opiskelijoille.

Lukemisen lisääntymistä voidaan arvioida varovaisesti sekä yhteistyömallin että opettajilta saadun muun tiedon perusteella. Esimerkiksi Stadin ammattiopistossa on päätetty vuodesta 2022 alkaen järjestää yhteinen lukuviikko, jonka aikana järjestetään runsaasti lukemiseen kannustavaa ohjelmaa. Lukuviikkoa koordinoivien opettajien mukaan ko. tempauksilla sekä kirjastoyhteistyön kehittämisellä on lukemista lisäävä vaikutus, mutta tilastotietoa ei lukuinnon lisääntymisestä ole saatavilla.

Vuonna 2026 kasvatuksen ja koulutuksen toimiala aloittaa oppilaiden lukutaidon edistymistä kuvaavan mittarin kehittämisen. Mittari kehitetään ensin perusopetukseen, mutta sen käyttöä voidaan tulevaisuudessa laajentaa.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimialat ovat ryhtyneet suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin. Kirjastopalvelujen ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteisessä kehittämishankkeessa luotiin palvelupaketti 2. asteen oppilaitoksille. Palvelupaketti sisältää laajasti palveluja toisen asteen opiskelijoille.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Helsingin kaupunginkirjaston ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittämishankkeessa jatkettiin yhteistyön kehittämistä. Yhteistyön kehittämishankkeen myötä toisen asteen opiskelijoiden mielenkiinto lisääntyi kirjastoja kohtaan ja kirjasto tuli tutummaksi opiskelijoille. Uusien palveluiden kautta tavoitettiin tuhansia opiskelijoita ja kirjastoissa vieraili kymmeniä opiskelijaryhmiä. Kynnys kirjaston käyttöön madaltui mutta vaikutuksia lukutaitoon ei ole vielä pystytty mittaamaan.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee seurata, miten kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalveluiden tavoitteena olevien 1., 3. ja 7. luokan koululaisten koko ikäluokan kirjastovierailujen toteutuminen vaihtelee alueittain ja kouluittain.**

Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan vastaus tiedusteluun 2.12.2025

Kirjasto tavoittaa tällä hetkellä lähes kaikki 1. ja 3. luokan oppilaat kaikilla kirjastoalueilla. Alueiden välillä ei ole juurikaan eroja tavoitavuudessa näiden luokkien kohdalla.

7.-luokkalaisten kohdalla tavoitavuus on heikompaa ja alueellisia vaihteluita esiintyy. Kirjasto tarjoaa kaikille kouluille yhteisiä kirjavinkkauksia alueittain, ei jokaisessa lähikirjastossa. Yhteisvinkkaukseen osallistui lukuvuonna 2024–2025 noin puolet 7.-luokkalaisista. Osa luokista osallistui lähikirjastossa tarjottuun kirjavinkkaukseen. Kun lasketaan yhteen kirjaston tarjoamat alueelliset yhteisvinkkaukset sekä lähikirjastojen tarjoamat kirjavinkkaukset, tavoitetaan kaupungin koulujen 7. luokkien oppilaista noin 70 prosenttia. Tavoitteena edelleen on ohjata 7. luokat alueellisiin yhteisvinkkauksiin eikä järjestää vinkkauksia lähikirjastoissa.

7.-luokkalaisten osallistumisessa on alueellisia eroja. Esimerkiksi kahdeksan kaupungin koulua ei ole koskaan osallistunut 7.-luokkalaisille tarjottuun alueelliseen kirjavinkkaukseen. Kirjastopalvelut tekevät koko ajan tiivistä yhteistyötä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa, jotta tilanne korjaantuisi. Kirjastopalvelut ovat tunnistanee ongelmakohtia ja etsivät niihin ratkaisuja.

1. ja 3. -luokkalaisten kirjastovierailut ovat pysyneet koko ajan hyvällä tasolla eikä alueellisia eroja esiinny. 7.-luokkalaisten osallistuminen ei ole lisääntynyt vaan pysynyt melko samana verrattuna vuoteen 2023. 7.-luokkalaisten osallistumisessa on alueellisia ja koulukohtaisia eroja. Lukuvuonna 2025–2026 parannettiin yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa viestintää kouluihin ja erityisesti niihin kouluihin, jotka eivät ole lainkaan osallistuneet tai ovat osallistuneet vain harvoin 7.-luokkalaisten vinkkauksiin. Kirjastopalvelut ovat myös kuulleet opettajien ajatuksia siitä, miksi vinkkauksiin osallistuminen ei aina onnistu.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vastaus tiedusteluun 8.12.2025

Seuranta kulttuuripolkuun liittyvistä kirjastovierailuista (1., 3. ja 7. luokkalaiset) on tällä hetkellä kattavaa ja perusteellista. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala saa tiedon kaikista palveluihin osallistuneista kouluista luokkatasolla. Itse seurannan parantamiselle ei ole tällä hetkellä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan puolelta tarvetta, sillä tieto on ajantasaista ja kirjastopalvelut toimittavat sitä säännöllisesti.

Käyttöastetta, joka erityisesti 1. ja 3. luokkalaisten osalta on erinomaisella tasolla, pyritään vuosittain edelleen parantamaan ja nostamaan toimialojen yhteisillä ja omilla toimenpiteillä. Toimenpiteitä ovat palveluiden oikea-aikaisuus suhteessa koulun arkeen, palveluiden sisältöjen kehittäminen, viestintä, johtamisen toimenpiteet ja opettajaverkostojen hyödyntäminen.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan mukaan seurannalla on saatu riittävät tiedot koululaisten koko ikäluokan kirjastovierailujen toteutumisesta alueittain ja kouluittain. Tietoja hyödynnetään palveluiden kohdentamisessa ja koordinoimisessa. Tiedot toimitetaan Kasko-kirjasto ohjausryhmälle, perusopetusjohtajalle sekä aluepäälliköille, jotka käyttävät tietoja lukutaitotyön johtamisen tukena. Ohjausryhmään kuuluvat kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta ruotsinkielisen perusopetuksen päällikkö, suomenkielisen perusopetuksen asiantuntijatuen yksikön päällikkö, Stadin ammattiopiston rehtori, lukiokoulutuksen edustaja sekä pedagogisia asiantuntijoita.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimialat ovat ryhtyneet suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin. 1., 3. ja 7. luokan koululaisten kirjastovierailujen seuranta on riittävällä tasolla ja tieto on ajantasaista ja säännöllistä. Kaupunginkirjasto ja kasvatuksen ja koulutuksen toimiala edelleen jatkavat tiivistä yhteistyötä 7. luokkalaisten osallistumisen parantamiseksi.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Seurantatieto osoittaa, että kirjastovierailuissa on vaihtelua 1., 3. ja 7. luokan koululaisten välillä. Toimenpiteillä ei vielä ole ollut vaikutuksia 7. luokkalaisten kirjastovierailujen lisääntymiseen. Osallistumisessa on alueellisia ja koulukohtaisia eroja.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee tehdä seurannan perusteella toimenpiteitä, joilla kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalveluiden välisen sopimuksen mukaiset koululaisten kirjastovierailut saadaan toteutumaan kattavammin.**

Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan vastaus tiedusteluun 2.12.2025

Kirjastopalvelut ovat kehittäneet ja käynnistäneet 5.-luokkalaisille omat kirjastotuokiot, jotka keskittyvät ympäristökasvatukseen ja kriittiseen lukutaitoon. Tuokio on otettu käyttöön syksyllä 2025. Lukuvuonna 2025–2026 kirjastot tarjoavat tuokiota sadalle 5. luokalle. Uuden tuokion myötä oppilaat vierailevat kirjastossa aiempaa useammin eikä ikäryhmälle jää niin pitkää aikaa ilman vierailua 3. luokan ja 7. luokan välissä.

Kirjastopalvelut tekevät jatkuvasti yhteistyötä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa, jotta 7. -luokkalaisten tavoitettavuus paranee. Lukuvuonna 2025–2026 tehostettiin viestintää erityisesti niille kouluille, joilta ei ole osallistuttu alueellisiin yhteisvinkkauksiin. Kirjastopalvelut tiedostavat ongelmakohdat ja pyrkivät löytämään niihin ratkaisuja. Kirjastopalvelut ottavat 7. luokkien alueelliset kirjavinkkaukset entistä kriittisempään tarkasteluun ja kehittää tuokiota suuntaan, joka houkuttelisi enemmän luokkia osallistumaan.

7.-luokkalaisten kohdalla ei voida todeta, että kirjastovierailut toteutuvat kattavammin. Kulttuuripolussa tarjotun alueellisen vinkkauksen tavoitettavuus on pysynyt melko samana vuodesta toiseen eli toiminta tavoittaa noin puolet ikäluokasta.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vastaus tiedusteluun 8.12.2025

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla ei ole juurikaan tehty uusia suosituksen liittyviä toimenpiteitä, vaan on keskitytty jo olemassa olevien vakiinnuttamiseen. Esimerkiksi kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on pyritty levittämään informaatiota entistä paremmin käyttöasteen parantamiseksi.

Johtamiseen liittyen lukutaitotyön voidaan kuitenkin todeta olevan entistä enemmän esillä sovituissa johdon rakenteissa ja foorumeissa, ja myös kirjastovierailuja ja -yhteistyötä käsitellään säännöllisemmin esimerkiksi perusopetuksen johdossa.

Yläkoulujen määrä alueittain vaihtelee kolmesta kymmeneen. Osallistumisessa on vuosittaista ja tilanteista johtuvaa vaihtelua, mutta erot alueiden välillä sekä koulujen välillä ovat vähäisiä. Tilastoista erottuu kuitenkin edelleen joitakin yksittäisiä yläkouluja, jotka eivät ole osallistuneet seitsemäsluokkalaisten tapahtumiin. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on näissä tapauksissa raportoinut asiasta aluepäälliköille ja heidän kanssaan on keskusteltu tilanteesta sekä tarvittaessa viestitty säännöllisesti koulun kirjastokoordinaattorille ja/tai rehtorille. Palvelua vähiten tai ei lainkaan käyttäviltä kouluilta on myös kerätty palautetta osallistumattomuuden syistä, jotka usein liittyvät kouluarjen ja erilaisten vierailujen yhteensovittamiseen ja tasapainoon. Palveluita kehitetään palautehuomioiden, jotta osallistuminen olisi joka vuosi tasa-arvoista jokaiselle yläkoululaiselle.

Perusopetuksen johdon (erityisesti aluepäälliköiden) kanssa keskusteltaessa on tullut ilmi, että kirjaston kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle toimittamat tilastot kuvaavat ainoastaan kulttuuripolkuun liittyvien vierailujen (1., 3. ja 7. luokat) kattavuutta, ja koulut toteuttavat erittäin paljon erilaisia omatoimivierailuja ja -käyntejä sekä muuta yhteistyötä lähikirjastojen kanssa, jota ei tilastoida erikseen.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimialat ovat ryhtyneet suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin. Kirjastopalvelut ovat tehostaneet viestintää niille kouluille, joissa osallistuminen on ollut vähäisempää. Kirjastopalvelut ovat käynnistäneet 5.-luokkalaisten tarkoitettua toimintaa, jotta kirjasto olisi tuttu myöhemmässä vaiheessa.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Kirjastovierailut ovat toteutuneet kattavammin joidenkin oppilaiden kohdalla. 7.-luokkalaisten oppilaiden kohdalla tilanne ei ole juurikaan parantunut.

Johtopäätökset: Kirjastojen vetovoimaisuus ja lukemisen edistäminen

Suosittelun mukaisiin toimenpiteisiin oli ryhdytty. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalvelut olivat yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa kehittäneet ja lisänneet yhteistyötä. Toimialat ovat seuranneet 1., 3. ja 7. luokan kirjastovierailujen toteutumista, mutta vierailujen toteutuminen vaihtelee. Toimialat ovat tehneet seurannan perusteella toimenpiteitä, mutta tehtyjen toimenpiteiden vaikutukset eivät kuitenkaan vielä ole nähtävissä kaikilta osin. 7.-luokkalaisten kohdalla kirjastovierailut eivät vielä toteudu tavoitellulla tavalla.

2.3 Kulttuuriavustusten kehittäminen

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ja kaupunginkanslian tulee selkeyttää kaupunkilaislähtöiseen toimintaan jaettavia avustuksia koskevaa vastuunjakoa.**

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan selvitys 9.12.2025 ja kaupunginkanslian selvitys 3.12.2025

Sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan että kaupunginkanslian avustusvalmistelijat ovat käyneet keskustelua keskenään avustustilajeista ja kriteereistä avustusten rajapintojen selkiyttämiseksi. Avustusvalmistelijat ovat myös tehneet avustusten yhteisvalmistelua kaupunkilähtöiseen toimintaan liittyen.

Asukasosallisuuden avustuskriteereitä on uudistettu myös rajapintojen ja vastuiden selkiyttämiseksi. Kaupunginhallitus päätti uusista asukasosallisuuden avustusten myöntämisen perusteista keväällä 2025. Asukasosallisuuden avustukset siirtyvät kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle vuodesta 2027 lähtien, mikä edelleen helpottaa avustusmuotojen rajapintojen selkeyttämistä.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimialat ovat ryhtyneet suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin. Asukasosallisuuden pienavustuksia myönnetään ensimmäisen kerran uusien kriteereiden pohjalta tammikuusta 2026 lähtien.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Kriteeriuudistus on tuonut selkeyttä, ja sen uskotaan selkeyttävän avustusten rajapintaa, mutta toimenpiteiden vaikutuksia ei vielä ole voitu arvioida.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuuripalvelukokonaisuudessa tulee määrittellä tavoitteet uusien toimijoiden ja taiteenlajien nostamiseksi kaupungin tuen piiriin siten, että tuen kohdentumista uusille toimijoille voidaan seurata.**

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan selvitys 9.12.2025

Uuden toimijan määrittely ja tuen kohdentumisen seuranta on toteutettu kulttuurin avustustilajeista taide- ja kulttuuriavustusten toiminta-avustuksissa, joka on euromääräisesti tarkasteltuna avustustilajeista suurin. Toiminta-avustuksissa uudeksi hakijaksi katsotaan sellainen toimija, joka ei ole ollut edeltävänä vuotena toiminta-avustusten piirissä. Seurantaa on tehty vuodesta 2023 alkaen.

Projektiavustukset on hakemusmääriltään suurin avustuslaji. Projektiavustuksissa uusien toimijoiden ja taiteen ilmiöiden tunnistamisen ja seurannan prosesseja on kehitetty, mutta määrittely ja prosessit vaativat lisää kehittämistyötä. Kehittämistyö jatkuu vuonna 2026. Uuden hakijan määrittelyä haastaa muun muassa avustusjärjestelmä, joka ei tunnista rekisteröimättömänä työryhmänä hakevien työryhmäjäseniä, vain ryhmän nimen. Saman ryhmän jäsenet voivat hakea eri työryhmäkoonpanoilla ja -nimillä avustuksia. Seurantaa kuitenkin kehitetään osana hakemusten valmistelutyötä.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Uuden toimijan määrittely ja tuen kohdentumisen seuranta on toteutettu taide- ja kulttuuriavustusten toiminta-avustuksissa, joskin projektiavustusten osalta uuden hakijan määrittely on vielä kesken.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Taide- ja kulttuuriavustusten toiminta-avustuksissa uusia toimijoita on nostettu toiminta-avustusten piiriin. Projektiavustuksissa huomiota on kiinnitetty uudelleen tunnistettuihin hakijoihin ja sisältöihin, ja avustuksia on pyritty avustusehtojen puitteissa kohdentamaan myös uusille toimijoille ja sisällöille.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuuripalvelukokonaisuudessa tulee jatkaa vuonna 2023 aloitettua seurantaa uusista hakijoista.**

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan selvitys 9.12.2025

Taide- ja kulttuuriavustusten toiminta-avustuksissa on vuodesta 2023 alkaen seurattu uusien toimijoiden pääsyä avustuslajin piiriin. Seurantaa on jatkettu. Vuosina 2023–2026 toiminta-avustusten saajaksi on otettu yhteensä 35 uutta toimijaa. Uudet toimijat muodostavat keskiarvoisesti 5 prosenttia myönnettyjen avustushakemusten määrästä.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimiala on ryhtynyt suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin, sillä vuodesta 2023 alkaen on seurattu uusien toimijoiden pääsyä avustuslajin piiriin.

Toimenpiteiden vaikutukset 🌐

Tuen piiriin nostetuissa uusissa organisaatioissa työskentelee taiteen ja kulttuurin ammattilaisia useista ikä- ja väestöryhmistä ja niiden toiminnassa on nähtävissä uutta, epätyypillistä ja kokeilevaa taidetta. Toiminta-avustusten kautta toimijoita pyritään tukemaan muihin avustuslajeihin nähden pitkäjänteisemmin. Toimiala ei kuitenkaan suoraan ota kantaa uusien hakijoiden seurannan jatkamisesta aiheutuviin vaikutuksiin.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuuripalvelukokonaisuudessa tulee tehdä seurannan pohjalta tarvittaessa toimenpiteitä, jotta uusilla hakijoilla on entistä paremmat mahdollisuudet saada avustuksia.**

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan selvitys 9.12.2025

Uusia hakijoita on pyritty tavoittamaan muun muassa lisäämällä viestintää ja selkeyttämällä kieltä, jotta se on helpommin ymmärrettävää. Kulttuurin kumppanuusyksikkö viestii avustuksista muun muassa uutiskirjeellä, sosiaalisessa mediassa sekä palvelee puhelimitse ja sähköpostitse. Lisäksi järjestetään toimijatapaamisia ja hyödynnetään yhteistyöverkostoja muun muassa esittelemällä avustustoimintaa muiden järjestämissä ja uusia yleisöjä tavoittavissa tilaisuuksissa. Lisäksi yksikkö viestii lähes poikkeuksetta kolmikielisesti: suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimiala on ryhtynyt suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin, sillä esimerkiksi viestintää on lisätty.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Toistaiseksi esimerkiksi kulttuurin avustusten hakemuserissä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Johtopäätökset: Kulttuuriavustusten kehittäminen

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala on ryhtynyt kaikkiin suositusten mukaisiin toimenpiteisiin. Aukasosallisuuden avustuskriteerien uudistus on selkeyttänyt rajapintoja ja vastuita. Taide- ja kulttuuriavustusten toiminta-avustuksissa uuden hakijan määrittely on saatu tehtyä, mutta projektiavustusten osalta uuden hakijan määrittely on vielä kesken. Uusien toimijoiden pääsyn seuranta avustuslajien piiriin on jatkettu, ja uusia hakijoita on pyritty tavoittamaan moninaisin eri toimenpitein.

2.4 Nuorisotyön vahvistaminen

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tulee varmistaa keskeisen ja ajantasaisen henkilöstöä kuvaavan tiedon saatavuus ja seuranta.**

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta totesi arviointikertomuksesta antamassaan lausunnossa 14.5.2024, että toimiala ja henkilöstöpalvelut ovat varmistaneet keskeisten ja ajantasaisten henkilöstöä kuvaavien tietojen saatavuuden vuoden 2022 toisen kvartaalin datasta lähtien. Merkittävimmät syyt arviointikertomuksessa nostettuihin puutteellisiin henkilöstöä kuvaaviin tietoihin liittyivät huhtikuussa 2022 toteutettuun kaupunkitasoiseen HR-järjestelmäuudistukseen sekä siihen, ettei henkilöstöpalveluissa ollut järjestelmällistä ja systemaattista henkilöstödatan raportointia ja seurantaa vuosilta 2017–2021. Ensimmäiset Helsingin kaupungin viralliset raportit henkilömääristä, henkilötyövuosista ja sairauspoissaoloista valmistuivat helmikuussa 2024.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan vastaus tiedusteluun 4.12.2025

Vertailukelpoista seurantatietoa henkilöstöstä vuosilta 2017–2021 ei ole löydetty. HETA BO:sta löytyy joiltain osin vanhempaa dataa, mutta se ei ole täysin vertailukelpoista muun muassa organisaatorakenteen ja raportointitavan muutosten takia. Seurantakäytäntöjen yhdenmukaistaminen (mitä dataa seurataan ja analysoidaan päätöksenteon tueksi ja kuinka usein) on auttanut kiinnittämään huomiota trendeihin ja tekemään esimerkiksi työhyvinvoinnin kehittämiseen liittyviä päätöksiä ennakoidummin kuin aikaisemmin.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Vertailukelpoista tietoa aiemmilta vuosilta on etsitty, mutta sitä ei ole löydetty. Suosituksen mukaan ei siis ole pystytty toimimaan näiden tietojen kohdalla. Sen sijaan vuodesta 2022 tietoa on olemassa. Seurantakäytäntöjä ja tiheyttä on yhdenmukaistettu.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Toimenpiteitä on tehty suosituksen toteuttamiseksi, mutta vaikutuksia ei vielä ole havaittavissa.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalveluiden tulee laatia yhdessä henkilöstön kanssa suunnitelma nuorisotyöntekijöiden palkkauksen, koulutuksen ja työnkuvien kehittämiseksi, jotta alan veto- ja pitovoima paranevat.**

Kaupunginhallitus totesi arviointikertomuksesta antamassaan lausunnossa 27.5.2024, että nuoriso-ohjaajien tehtäväkohtaisten palkkojen korotus sisältyi vuoden 2024 palkkakehitysohjelmaan. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunnon 14.5.2024

mukaan nuorisopalveluissa on tartuttu veto- ja pitovoimaongelmaan lisäämällä Espoon ja Vantaan kanssa tehtävää yhteistyötä, tukemalla haastavia rekrytointeja ja kiinnittämällä huomiota työpaikkailmoitusten laatuun. Kaupunginhallituksen antamassa selvityksessä vuoden 2023 arviointikertomuksen johdosta suoritetuista toimenpiteistä 14.11.2024 kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala toteaa, että nuorisopalveluiden rekrytointitilanne on parantunut kesän 2024 jälkeen huomattavasti. Nuoriso-ohjaajien paikkoihin on useita päteviä hakijoita. Tämä johtuu yhteiskunnallisesta tilanteesta ja järjestöjen sekä hyvinvointialueiden leikkauksista.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan vastaus tiedusteluun 4.12.2025

Toimenpiteet ovat edenneet. PKS-kaupunkien kanssa tehtävää yhteistyötä on jatkettu. Ennen tasopalkkamalliin siirtymistä tehtiin myös nuoriso-ohjaajien tehtävänkuvien kehittämistä ja päivitettiin kaikki nuoriso-ohjaajien tehtävän vaativuuden arvioinnit (TVA). Osana nuorisopalveluiden työhyvinvointihanketta henkilöstön kanssa työstettiin muun muassa koulutukseen ja työssä kehittymiseen liittyviä asioita. Osana vuosittaista onnistumiskeskustelua laaditaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma. Omaehtoista koulutautumista, josta katsotaan olevan hyötyä työnantajalle, tuetaan taloudellisesti. Nuorisopalveluissa on tuettu urapolkua muun muassa rekrytoimalla uusiin tehtäviin sisäisesti. Esimerkiksi suurin osa vuonna 2024 ja 2025 rekrytoituista tiimiesihenkilöistä on nuorisopalveluiden entisiä nuoriso-ohjaajia. Myös määräaikaisiin hankkeisiin ja sijaisuuksiin rekrytoidaan pääsääntöisesti nuorisopalveluiden sisältä. Tilanne muuttui vuonna 2024 parempaan suuntaan ja tällä hetkellä se on edelleen parempi kuin vuonna 2024. Kehitykseen vaikuttaa yleinen työmarkkinatilanne ja Helsingin maine luotettavana työnantajana. Työpaikkailmoitusten laatuun sekä hakijaviestintään on panostettu edelleen. Työpaikkailmoituksissa on tuotu esille Helsingin kaupungin kattavia työsuhte-etuja.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Suosituksen mukaan on toimittu: henkilöstön rekrytointia ja palkkausta on kehitetty. Henkilöstön kanssa on laadittu työhyvinvoinnin parantamiseen liittyvä suunnitelma nuorisotyöntekijöiden koulutuksen ja työnkuvien kehittämiseksi.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Vaikutukset näkyvät runsaasti kasvaneina hakemuksien määrinä nuorisotyön tehtäviin viimeisen kolmen vuoden aikana. Toimialan toimenpiteiden ohella hakijoiden määrään vaikuttaa yleinen heikko työllisyystilanne.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalveluiden tulee seurata systemaattisesti henkilöstötilanteen kehittymistä eri alueilla ja yksiköissä.**

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan arviointikertomuksesta antaman lausunnon 14.5.2024 mukaan henkilöstötilannetta seurataan systemaattisesti, ja vuoden 2023 lähtökyselytulokset on pyydetty nuorisopalveluiden käyttöön. Kaupunginhallituksen

antamassa selvityksessä vuoden 2023 arviointikertomuksen johdosta suoritetuista toimenpiteistä 14.11.2024 kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala toteaa, että nuorisopalvelukokonaisuuden yksikön päälliköitä on ohjattu käymään lähtökyselyjä sekä varhaisen puuttumisen keskusteluja tiiviimmin. HR partnerin kanssa on tiivistetty yhteistyötä erityisesti isoissa muutosprosesseissa.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan vastaus tiedusteluun 4.12.2025

Lähtökyselyihin vastataan toimialalla edelleen heikosti, vaikka lähtökeskustelun ja -kyselyn merkityksestä on muistutettu esihenkilöitä. Vuonna 2024 11 nuorisopalveluiden työntekijää on vastannut lähtökyselyyn. Koko toimialan lopettaneista työntekijöistä 23 henkilöä oli vastannut vuoden aikana kyselyyn. Jotta lähtökyselyjen tuloksia voidaan hyödyntää, vastausprosenttia tulisi saada nostettua HR:llä ei ole ajantasaista näkyvyyttä siihen, paljonko toimialalla käydään lähtökeskusteluja.

Varhaisen tuen piirissä olevien määrää ja käytyjen vatu -keskusteluiden määrää seurataan kolme kertaa vuodessa. Nuorisopalveluissa on erityisesti vuonna 2025 tapahtunut positiivista kehitystä käytyjen keskusteluiden määrässä (työntekijä - esihenkilö). Vuonna 2024 keskusteluja oli käyty 54 % kanssa (tarkastelujakso 1.9.2023-31.8.2024) ja vuonna 2025 86 % kanssa (tarkastelujakso 1.9.2024-31.8.2025). Muutokseen on vaikuttanut positiivisesti muun muassa esihenkilöiden määrän lisääminen. Varhaisen tuen keskusteluiden määrän kasvulla on ollut vaikutusta muun muassa siihen, että työkykyhaasteisiin on pystytty puuttumaan ajoissa ja ehkä joissain tapauksissa välttämään pitkien sairauspoissaolojen syntyminen.

Lisäksi esihenkilöitä on koulutettu vuoden 2025 aikana varhaisesta tuesta sekä selkeytetty esihenkilöille, mistä saa tukea työhyvinvoinnin johtamisen asioissa. HR-partner on tukenut johtoa isoissa muutosprosesseissa. Isot muutosprosessit, kuten organisaatiomuutokset ja aukioloaikojen yhdenmukaistaminen, ovat onnistuneet työnantajan näkökulmasta hyvin, mutta henkilöstön osallistamista muutoksen valmisteluun olisi toivottu enemmän sekä järjestöjen että työntekijöiden puolelta.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Suosituksen mukaisia toimia on tehty. Seuranta käydyistä varhaisen tuen keskusteluista on parannettu, mutta lähtökeskustelujen määrästä ei vielä ole tietoa riittävästi.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Keskustelujen määrää on saatu lisättyä ja niillä on todennäköisesti voitu vähentää pitkäaikaisten sairauslomien syntymistä. Isot muutoshankkeet ovat työnantajan näkökulmasta sujuneet hyvin, mutta henkilöstön osallistuminen ei ole toteutunut riittävästi.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalveluiden tulee auttaa nuorisotyöyksiköitä tehtävien priorisoinnissa ja työnjaon suunnittelussa siten, että nuoriso-ohjaajille jää enemmän aikaa nuorten kohtaamiseen.**

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan arviointikertomuksesta antaman lausunnon 14.5.2024 mukaan käynnistettiin nuorisotalojen aukioloaikojen yhtenäistäminen ja kehittämistyöryhmien aikataulujen muuttaminen siten, etteivät ne vie liikaa aikaa nuorten kohtaamiselta. Kaupunginhallituksen antamassa selvityksessä vuoden 2023 arviointikertomuksen johdosta suoritetuista toimenpiteistä 14.11.2024 kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala toteaa, että aukioloaikojen kokonaisuus on projektoitu ja suunniteltu valmistumisaika on kesään 2025 mennessä.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan vastaus tiedusteluun 4.12.2025

Nuorisotalojen aukioloajat sekä kehittämissyöryhmien tapaamisaikataulut on yhtenäistetty koko kaupungin alueella. Yhtenäiset nuorisotalojen aukioloajat ovat olleet käytössä kesän 2025 jälkeen. Myös kehittämissyöryhmien tapaamisille on määritetty aikataulut tiistaipäiviltä. Nuorisotalojen aukioloajat erityisesti perjantai- ja lauantai-illoissa ovat laajentuneet. Aukioloaikojen muutokseen liittynyt henkilöstön työvuoron aikaisen lepoaikakäytännön yhtenäistäminen ei ollut kaikkien osalta mieluisa muutos, mutta nyt käytännöt ovat tältä osalta aiempaa yhdenmukaisemmat. Nuorisotalojen aukioloaikojen muutoksen vaikutuksia kävijämääriin on vielä hieman aikaista arvioida, mutta nuorisotalojen käyntikertojen määrä on yleisesti ollut kasvussa.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Nuorisopalveluissa on toteutettu nuorisotalojen aukioloaikojen yhtenäistäminen ja laajentaminen vuonna 2025, joka lisää mahdollisuuksia nuorten kohtaamiseen.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Nuorisotalojen käyntikerrat yleisesti vaikuttavat kasvavan, mutta uudistuksen vaikutuksia ei vielä voida arvioida.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalveluiden tulee kohdentaa henkilöstön hyvinvointia parantavia toimenpiteitä ja resursseja erityisesti niille alueille, joilla työhyvinvointi on heikko.**

Kaupunginhallituksen antamassa selvityksessä vuoden 2023 arviointikertomuksen johdosta suoritetuista toimenpiteistä 14.11.2024 kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala toteaa, että vuonna 2024 käynnistetty työhyvinvointihanke on valmistunut ja henkilöstön kanssa on nostettu kolme erillistä kehittämisteemaa. Teemat on otettu mukaan vuosisuunnitteluun ja henkilöstösuunnitteluun.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan vastaus tiedusteluun 4.12.2025

Työhyvinvointihankkeen tiimoilta nostettiin kehittämisteemoiksi työkierto, kesätoimintojen kehittäminen sekä palkitseminen. Tämän lisäksi työvuoroihin liittyvien käytänteiden yhdenvertaisuus nousi esiin hankkeen aikana. Tämä vaikutti osaltaan nuorisotalojen aukioloaikojen yhdenmukaistamiseen. Työkiertoa edistetään toimialan yhteisin käytäntein. Kesätoimintojen kehittäminen ja yksiköiden välisen yhteistyön lisääminen kesän osalta on ollut nuorisopalveluiden tavoitteena vuonna 2025. Kesän kausityöntekijöiden palkkaamista on lisätty. Tämä mahdollistaa henkilöstön lomien kohdistumisen kesäkaudelle, vaikka kesätoiminnan tarve ja laajuus on kasvanut aiempaan verrattuna. Kolmantena kehittämisen kohteena oli palkitsemisen käytäntöjen läpikäynti ja tarkentaminen. Nuorisopalveluissa on kiinnitetty huomiota siihen, että palkitsemisen käytännöt ovat yhdenmukaisia koko palvelukokonaisuudessa.

Kesätoimintoihin osallistuneiden nuorten määrä on noussut. Henkilöstön hyvinvointiin tulee edelleen panostaa, sillä työntekijävaihtojen vauhtiin saaminen vaatii vielä työtä. Sairaspoissaolot ovat myös kasvusuunnassa, joten vielä uusia yksikkötasoisia toimia tarvitaan tässä teemassa.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Kehittämistoimenpiteitä henkilöstön työhyvinvoinnin parantamiseksi on tehty, mutta toimiala ei mainitse niitä lisätyn erityisesti niillä alueilla, joilla työhyvinvointi on heikko.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Kesätoimintojen kehittäminen on lisännyt työntekijöiden mahdollisuuksia pitää lomaa. Osa toimenpiteistä on kuitenkin kesken, eikä vaikutuksia voida vielä havaita.

Johtopäätökset: Nuorisotyön vahvistaminen

Nuorisopalveluissa on kehitetty alan veto- ja pitovoimaa rekrytointia ja palkkausta kehittämällä, joskin työnhakijamäärän kasvuun on syynä myös yleinen heikko työllisyystilanne. Henkilöstön kanssa on laadittu työhyvinvoinnin parantamiseen liittyvä suunnitelma. Henkilöstön kanssa käytyjä varhaisen tuen keskustelujen määrää on saatu lisättyä. Isot muutoshankkeet ovat työnantajan näkökulmasta sujuneet hyvin, mutta henkilöstön osallistuminen ei ole toteutunut riittävästi.

Nuorisopalveluissa on toteutettu nuorisotalojen aukioloaikojen yhtenäistäminen ja laajentaminen vuonna 2025, joka lisää mahdollisuuksia nuorten kohtaamiseen. Myös kesätoimintojen kehittämisessä on edistytty: palkkaamalla enemmän kausityöntekijöitä on lisätty sekä kesätoimintoihin osallistuvien nuorten määrää että tehty mahdolliseksi nuorisotyöntekijöiden kesäajan lomat. Useat toimenpiteet ovat vielä kesken.

2.5 Lapsiperheiden sosiaaliohjaus

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee kehittää lapsiperheiden palveluja kokonaisuutena siten, että turvataan asiakkaiden pääsy palvelutarpeensa mukaisiin palveluihin, kuten neuropsykiatriseen valmennukseen.**

Kaupunginhallituksen antaman selvityksen 11.12.2024 mukaan lapsiperheiden sosiaalineuvonnassa ei ollut merkittäviä viiveitä palveluun pääsystä loppukesästä alkusyksyyn 2024 lukuun ottamatta palvelutarpeen arviointeja lokakuussa. Myös sosiaaliohjauksessa asiakkaiden palveluun pääsy oli ajantasaista. Syksyllä 2024 jonotusaika neuropsykiatriseen valmennukseen oli noin neljä kuukautta ja asiakkaita jonossa noin 70. Neuropsykiatrisessa valmennuksessa kokeiltiin ryhmämuotoista interventioryhmää syksyllä 2024, mutta osallistujia ei ollut riittävästi. Lisäksi toimialalla on toteutettu Ihmeelliset vuodet -ryhmiä sekä kehitetty palveluesitettä ja yhteistyötä lasten erityisvastaanottojen kanssa.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan vastaus tiedusteluun 18.11.2025

Lapsiperheiden sosiaaliohjaukseen pääsy oli vuonna 2025 ajoittain ruuhkautunut, mutta syksyllä 2025 odotusaikoja ei ollut. Sosiaalineuvonnassa ei ollut viiveitä syksyn 2025 aikana ja odotusaika palvelutarpeen arvioinnin alkamiseen oli noin 10 vuorokautta.

Neuropsykiatriseen perhevalmennukseen oli jonossa 105 asiakasta marraskuussa 2025 ja palveluun pääsy kesti noin viisi kuukautta. Jonoa on saatu purettua kehittämällä muun muassa ensiarviokäytäntöä ja asiakasohjausta lasten erityisvastaanottojen kanssa. Ensiarvion perusteella asiakas voidaan esimerkiksi ohjata sosiaaliohjaukseen, mikäli se vastaa neuropsykiatrista perhevalmennusta paremmin perheen tarpeisiin.

Neuropsykiatrinen perhevalmennus on laajennettu 6–17-vuotiaiden lasten perheille, aiemmin palvelu oli alle 13-vuotaille. Muutoksen myötä useammat tahot voivat ohjata asiakkaita palveluun. Ohjaajia on koulutettu lisää, mutta asiakkaiden saaminen ryhmiin on ollut edelleen haastavaa. Ihmeelliset vuodet -ryhmä toteutetaan kaksi kertaa vuodessa.

Sosiaalihuoltolain 35 §:n mukaisten yhteydenottojen siirtyminen lapsiperheiden sosiaalineuvontaan mahdollistaa asiakkaaksi tulon sujuvamman kehittämisen ja nopeuttaa asiakkaiden ohjautumista tarkoituksenmukaisiin palveluihin.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimiala on ryhtynyt suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin, esimerkiksi ensiarviokäytäntöä ja asiakasohjausta on kehitetty.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Neuropsykiatrista perhevalmennusta on tarjolla aiempaa laajemmalle asiakasryhmälle. Pääsyä neuropsykiatriseen perhevalmennukseen on edistetty, mutta jonoa palveluun on

edelleen. Työkäytäntöjen ja yhteistyön kehittäminen sekä sosiaalihuoltolain 35 §:n mukaisten yhteydenottojen siirtyminen lapsiperheiden sosiaalineuvontaan on sujuvoittanut ohjautumista tarkoituksenmukaisesti palveluihin.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee varmistaa riittäväillä toimenpiteillä, että lapsiperheiden palvelujen henkilöstön saatavuus turvataan.**

Kaupunginhallituksen selvityksen 11.12.2024 mukaan lapsiperheiden sosiaaliohjauksen ja kotipalvelun saatavuuden ja saavutettavuuden vahvistamiseksi perustettiin uusi lapsiperheiden kotipalvelun ja sosiaaliohjauksen yksikkö 1.9.2024. Vakinaisista sosiaaliohjaajista 10/76 siirtyi vuoden 2024 aikana toisiin tehtäviin ja myös johtavien sosiaaliohjaajien tehtävissä on ollut vaihtuvuutta. Rekrytoinneissa hakijamäärät nousivat vuonna 2024 ja henkilöstön saatavuus parantui. Avoimiin virkoihin oli saatu palkattua vakinainen tai määräaikainen sosiaaliohjaaja.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan vastaus tiedusteluun 18.11.2025

Henkilöstön saatavuus on parantunut vuoteen 2024 verrattuna. Taustalla vaikuttavat sosiaalialan ja järjestökentän heikentynyt työllisyystilanne sekä Helsingin kaupungin hyvä maine työnantajana. Johtavien sosiaaliohjaajien vaihtuvuutta ei ole ollut, eikä sosiaaliohjaajien vaihtuvuus ole ollut tavanomaista korkeampaa.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimenpiteitä ei ole mahdollista arvioida. Henkilöstön saatavuus on parantunut ja vaihtuvuus ei ole kasvanut. Toimiala ei ole tehnyt erityisiä toimenpiteitä, parantunut henkilöstötilanne liittyy yleisesti heikentyneeseen työllisyystilanteeseen.

Toimenpiteiden vaikutukset 🕒

Vaikutuksia ei ole mahdollista arvioida, koska erityisiä toimenpiteitä henkilöstön saatavuuden varmistamiseksi ei ole tehty. Henkilöstön saatavuuden ja kaupungin työnantajamaineen pitkäaikaisuus tulee näkyviin vähitellen.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan perhe- ja sosiaalipalvelujen tulee lisätä lapsiperheiden sosiaaliohjauksen tunnettavuutta erityisesti kouluikäisille ja vieraskielisille perheille, jotta tukea tarvitsevat perheet osaavat hakeutua ja pääsevät palveluiden piiriin varhaisessa vaiheessa.**

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausunnossa 21.5.2024 ja kaupunginhallituksen selvityksessä 11.12.2024 todetaan, että perhekeskuksen esittelymateriaalia ja koulun toimijoiden tiedottamista on kehitetty. Lisäksi on suunniteltu lapsiperheiden sosiaaliohjauksen ohjaus- ja neuvontakäyntejä varhaiskasvatuksessa ja kouluissa sekä kouluikäisiä koskevaa työryhmä- ja verkostoyhteistyötä. Sosiaaliohjauksen ja neuvolan yhteisvastaanottoja vieraskielisille perheille on pilotoitu ja lisäksi on kokeiltu somalin- ja

englanninkielisiä 6kk-neuvolakäyntejä. Somalinkielisille perheille on myös pilotoitu sosiaali-ohjauksen ja puheterapian ryhmävastaanottoja sekä sosiaali-ohjauksen ja lasten erityisvastaanottojen vanhemmuusryhmiä.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan vastaus tiedusteluun 18.11.2025

Pilotteja ja kokeiluja on jatkettu. Lisäksi kehitetään edelleen lapsiperheiden sosiaali-ohjauksen yhteistyörakenteita varhaiskasvatukseen ja koulujen kanssa. Lapsiperheiden hyvinvointi ja terveys -palvelussa on käynnistymässä hanke, jonka tavoitteena on parantaa maahanmuuttajataustaisten perheiden ohjautumista palveluihin. Tehtyjen toimenpiteiden vaikutuksena yhteistyö on lisääntynyt tai kehitteillä.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimiala on jatkanut suosituksen mukaisia toimenpiteitä, kuten lisätty esittelymateriaalia ja tiedottamista sekä pilotoitu somalin ja englanninkielisiä puolivuotisneuvolakäyntejä.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Työ on vielä kesken, joten sen vaikutukset näkyvät myöhemmin.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan perhe- ja sosiaalipalvelujen tulee selkeyttää palvelutarpeen arviointien työnjakoa lapsiperheiden sosiaali-ohjauksen sekä lastensuojelun ja perhesosiaalityön välillä.**

Kaupunginhallituksen selvityksessä toimenpiteistä 11.12.2024 todetaan, että lapsiperheiden sosiaali-neuvonnassa on perustettu työryhmä kehittämään sosiaali-ohjauksen 35 §:n mukaisten yhteydenottojen ohjautumista suoraan lapsiperheiden sosiaali-neuvontaan sekä asiakkaaksi tulon prosessia.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan vastaus tiedusteluun 18.11.2025

Päätös lasten nimissä tehtyjen sosiaali-ohjauksen 35 §:n mukaisten yhteydenottojen siirtymisestä lapsiperheiden sosiaali-neuvontaan tehtiin keväällä 2025, ja toiminta on alkanut portaittain syksyn 2025 aikana. Kehitteillä on ensiarvio, joka sujuvoittaa asiakkaaksi tuloa entisestään, sekä laajemman palvelutarpeen arvioinnin tekeminen. Muutoksen onnistumisen varmistamiseksi on saatu määräaikaikaisesti kaksi sosiaali-ohjauksen lisäresurssia kehittämään alkuarviota. Työnjako lapsiperheiden sosiaali-ohjauksen sekä lastensuojelun ja erityisen tuen tarpeen arvioinnin alueellisten työryhmien välillä on selkiytynyt.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimiala on ryhtynyt suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin, kuten esimerkiksi yhteydenottojen siirtäminen lapsiperheiden sosiaali-neuvontaan.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Kehitystyö on osittain vielä kesken, mutta työnjako lapsiperheiden sosiaaliohjauksen sekä lastensuojelun ja erityisen tuen tarpeen arvioinnin välillä on selkiytynyt.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan perhe- ja sosiaalipalvelujen tulee varmistaa, että lapsiperheiden sosiaaliohjauksessa voidaan keskittyä perustyöhön kehittämisestä ja organisaatiouudistuksista huolimatta.**

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausunnon 21.05.2024 mukaan sosiaaliohjaajien perustyöhön keskittymistä vahvistetaan uudessa lapsiperheiden kotipalvelun ja sosiaaliohjauksen yksikössä muun muassa työnjaolla, esihenkilötuella, työohjauksella, resurssoinnilla, kasvokkaisen asiakastyön priorisoinnilla sekä sosiaaliohjaajien täydennyskoulutussuunnitelmalla. Lisäksi lausunnon mukaan Kanta-arkistointi ja toimialatasoisen tehtävärakennetyö tulevat selkiyttämään työprosesseja ja tehtäväjakoja eri ammattilaisten välillä.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan vastaus tiedusteluun 18.11.2025

Perustyöhön keskittyminen on ollut ajoittain haastavaa organisaatiouudistuksen sekä Kanta-uudistuksen edellyttämien kirjaamiskäytäntöjen muutosten vuoksi. Muutokset ovat vieneet runsaasti aikaa, ja sosiaaliohjaajien kokemuksen mukaan esihenkilöillä ei ole aina ollut riittävästi aikaa tukea asiakastyötä ja johtaa suoritusta. Sosiaaliohjauksen käyntimäärät ovat olleet laskussa.

Kanta-valmistelutyö on jatkuvaa ja säännöllistä, ja yksikössä on toimivat rakenteet muutoksen tueksi. Kantaan siirtymistä varten tehdään monipuolisia toimenpiteitä. Apotissa tehtävät Kanta-muutoksiin liittyvät uudistukset ovat vaatineet sosiaaliohjaajilta aikaa, kun he perehtyvät uusiin työnkulkuihin, kirjaamiskäytäntöihin ja järjestelmän käyttöön. Täydennyskoulutussuunnitelmaa on valmisteltu sekä yksikkö- että palvelukokonaisuustasolla.

Suurten monialaisten tiimien johtaminen on vienyt lähiesihenkilöiltä arvioitua enemmän työaika. Ulkoa tulevat muutokset, kuten vammaispalvelulain uudistus, lisäävät monenlaista tukea tarvitsevien asiakkaiden määrää ja haastavat palvelun saatavuutta. Organisaatiouudistuksen myötä henkilöstön työkykyjohtamisen tarve on kasvanut, mikä on lisännyt johtavien sosiaaliohjaajien työmäärää.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimiala on tehnyt suosituksen mukaisia toimenpiteitä, mutta ne eivät ole kaikilta osin toteutuneet tai olleet riittäviä tilanteessa, jossa useampi muutos ja uudistus on ollut meneillään samanaikaisesti. Esihenkilöresurssia ei ole ollut riittävästi muutosvaiheessa, uusiin käytäntöihin perehtyminen on vienyt henkilöstön työaika, monialaista tukea tarvitsevien asiakkaiden määrä on kasvanut ja sosiaaliohjauksen käyntimäärät ovat laskeneet.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Toimenpiteet eivät ole kaikilta osin toteutuneet toivotulla tavalla. Osittain työ on vielä kesken ja näiltä osin vaikutukset näkyvät myöhemmin.

Johtopäätökset: Lapsiperheiden sosiaaliohjaus

Toimiala on toteuttanut tarkastuslautakunnan suositusten mukaisia toimenpiteitä. Palvelutarpeen arviointien työnjakoa on selkeytetty ja asiakkaaksi tulon prosessia sujuvoitettu. Lapsiperheiden sosiaaliohjauksen tunnettavuutta kouluikäisten ja vieraskielisten perheiden keskuudessa on kehitetty. Pääsyä neuropsykiatriseen perhevalmennukseen on edistetty, vaikka jonoa palveluun on edelleen.

Perustyöhön keskittyminen ei ole kaikilta osin mahdollistunut usean samanaikaisen muutoksen takia. Henkilöstön saatavuus on parantunut, mutta myönteinen kehitys on todennäköisesti heikentyneen työllisyystilanteen seurausta.

Työ- ja asiakasprosessien kehittäminen, perustyöhön keskittyminen ja henkilöstön saatavuuden varmistaminen ovat jatkuvasti tehtävää työtä, joiden vaikutukset tulevat näkyviin vähitellen.

2.6 Huumekuolemien ehkäiseminen päihdepalveluissa

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- Kaupunkiympäristön toimialan tulee yhteistyössä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan kanssa varmistaa, että päihdepalveluiden käytettävissä on riittävästi soveltuvia tiloja, jotta lainmukaiset päihdepalvelut voidaan järjestää.

Vuoden 2023 arviointikertomuksen mukaan osa päihdepalveluiden vuoden 2024 alussa käytössä olevista tiloista oli tarkoitukseensa nähden epäkäytännöllisiä. Tämä haittasi erityisesti päihteiden käyttäjien päiväkeskus Symppiksen sekä nuorten päihdepalvelu Pysäkin toimintaa.⁹

Kaupunkiympäristön toimiala totesi kaupunginhallituksen selvityksessä 11.12.2024, että Itiksen Symppis luopui pitkään käytössään olleista tiloista Turunlinnantie 14 A kiinteistössä vuoden 2023 lopussa, koska tilat eivät olleet käyttötarkoituksen mukaiset. Tammikuussa 2025 Itiksen Symppis toimi väliaikaisissa, huhtikuussa 2024 käyttöön otetuissa tiloissa osoitteessa Kajaaninlinnantie 10 A.¹⁰ Symppiksellä oli lisäksi tila Sörnäisissä sekä terveysneuvontapiste Kontulassa.¹¹ Nuorten päihdepalvelu pysäkki muutti Herttoniemen sairaalassa sijainneista väliaikaisista tiloista Herttoniemen Laivalahdenkadulla sijaitseviin pysyviin tiloihin 10.4.2024.¹²

Kaupunkiympäristön toimialan vastaus tiedusteluun 12.12.2025

Kaupunkiympäristön tilat-palvelu on ostanut päihteiden käyttäjien päiväkeskus Symppikselle tarkoitetun tilan Itäkeskuksen alueelta Turunlinnantieltä vuoden 2025 keväällä. Tilojen rakennustyöt on aloitettu keväällä 2025 ja niiden arvioidaan valmistuvan vuoden 2026 lokakuussa. Kaupunkiympäristön toimialan sosiaali- terveys- ja pelastustoimen tilat -yksikön näkemys on, että toimiala on vastannut sosiaali- terveys- ja pelastustoimialalta tullessiin tilatarpeisiin.

Sosiaali- terveys- ja pelastustoimialan vastaus tiedusteluun 16.12.2025

Tiloissa on edelleen puutteita. Erityisesti Sörnäisissä toimivalle Sörkan Symppikselle haetaan uusia, toimivampia tiloja. Itiksen Symppiksen uudet tilat oli alun perin tarkoitus

---

⁹ Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2023, 75–76; Tarkastusviraston arviointimuistio 2023. Huumekuolemien ehkäiseminen päihdepalveluissa, 30–34, 45–47.

¹⁰ <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/terveydenhoito/paihdepalvelut/symppis/itiksen-symppis>. Luettu 8.1.2025.

¹¹ <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/terveydenhoito/paihdepalvelut/symppis>. Luettu 8.1.2025.

¹² <https://www.hel.fi/fi/uutiset/nuorten-paihdepalvelu-pysakki-uudessa-osoitteessa-104-alkaen-0>. Luettu 8.1.2025.

ottaa käyttöön keväällä 2026, joten tilojen valmistuminen on myöhässä aikataulusta. Nuorten päihdepalvelu Pysäkin nykyiset tilat ovat viihtyisät ja toimivat.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimiala on ryhtynyt suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin. Päiväkeskus Sympikselle on ostettu tila Itäkeskuksen alueelta, jota rakennetaan palvelulle soveltuvaksi.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Nuorten päihdepalvelu Pysäkille on saatu soveltuva tila. Erityisesti Symppis-palvelun tiloissa on kuitenkin edelleen puutteita.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee parantaa päihdepalvelujen asiakkaita ja käyntejä koskevan tilastotiedon laatua.**

Vuoden 2023 arviointikertomukseen ei saatu luotettavaa ja vertailukelpoista aineistoa päihdepalveluiden ilman ajanvarausta toimivien vastaanottojen, nuorten päihdepalvelu Pysäkin tai Symppisten asiakas- tai käyntimääristä.¹³

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala toteaa kaupunginhallituksen selvityksessä 11.12.2024, että päihdepalvelujen käyttöön tulevia tilastoja on priorisoitu ja määritelty yhdessä asiakas- ja potilastietojärjestelmätoimittaja Apotti Oy:n kanssa vuonna 2024. Vuonna 2023 aloitettujen palvelujen vakiintumisen myötä oli saatu hoitoon ja kuntoutukseen pääsyä kuvaavia tilastoja muun muassa hoidon tarpeen arvioinnista, ensikäyntimääristä, puhelujen määrästä, takaisinsoiton nopeudesta sekä korvaushoitoon ja vieroitukseen pääsystä. Kirjaamisen laatua ja yhtenäistä rakennetta oli edistetty kouluttamalla ja ohjeistamalla henkilökuntaa.

Sosiaali- terveys- ja pelastustoimialan vastaus tiedusteluun 16.12.2025

Päihdepalvelujen vastaanotto ilman ajanvarausta sekä nuorten päihdepalvelu Pysäkki ovat nykyisin omia yksikköjään, joiden asiakasmääriä, käyntimääriä, moniammatillisten ajanvarausten määriä, hoidon tarpeen arviointimääriä ja hoitotakuussa pysymistä pystytään seuraamaan Apotti-järjestelmästä. Lisäksi päihdepalvelujen vastaanotossa ilman ajanvarausta seurataan ilmoittautumisautomaatilla ilmoittautuneiden määrää. Eri palvelujen asiakasmääristä saadaan luotettavaa tietoa, kun Apotti-järjestelmästä saatava tieto tunnisteellisista käynneistä ja manuaalisesti kerättävä tieto anonyymeistä käynneistä yhdistetään.

---

¹³ Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2023, 75–76.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimiala on ryhtynyt suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin. Muun muassa päihdepalvelujen tilastojen raportointia on kehitetty yhdessä Apotti Oy:n kanssa.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Asiakkaita ja käyntejä koskevan tiedon laatu on parantunut.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee seurata päihdepalveluihin liittyvien uudistusten vaikutuksia palveluun, hoitoon ja kuntoukseen pääsyyn.**

Sosiaali- terveys- ja pelastustoimialan vastaus tiedusteluun 16.12.2025

Tällä hetkellä seurataan manuaalisesti muun muassa vieroitushoidon lähetemääriä ja laitospäivien potilas- ja jaksomääriä sekä kuntoutukseen pääsyä suoraan vieroitushoito-osastolta. Vieroitushoitoon pääsee nykyisin joko samana tai viimeistään seuraavana arkipäivänä, joten jonotusaikaa ei synny. Pääsääntöisesti päihdepalveluista saadaan riittävästi seurantatietoa. Koska sosiaalipalveluissa ei ole olemassa hoitotakuuta tai vastaavaa lakisääteistä velvoitetta palveluihin pääsystä, ei ole saatavilla tietoa palveluihin pääsyn mahdollisista jonotusajoista. Päihdepalvelujen terveydenhuollon hoitoon pääsystä on olemassa tilastotietoa.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimiala on ryhtynyt suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin. Päihdepalveluihin liittyvien uudistusten vaikutuksia seurataan.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Seurannalla on pääosin saatu riittävästi tietoa uudistusten vaikutuksista palveluun, hoitoon ja kuntoukseen pääsyyn.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee tarvittaessa kehittää palveluita seurannan perusteella.**

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala toteaa kaupunginhallituksen selvityksessä 11.12.2024, että Sympis-toimintaan oli lisätty etsivää työtä. Liikkuva opioidikorvaushoidon tarpeen arviointi aloitti toimintansa vuonna 2023 ja mobiilikorvaushoidon yksikkö otettiin käyttöön vuonna 2024. Poliisivankilan asiakkaille on järjestetty opioidikorvaushoitoa kesästä 2024 alkaen. Lastensuojelun asiakkaille on tehty lääkkeellistä lastensuojelulaitokseen vietävää akuuttia vieroitushoitoa syksystä 2024 alkaen. Nuorten päihdepalvelu Pysäkillä on tehostettu nuorten vieroitushoitoon ohjaamista ja kehitetty matalan kynnyksen palvelujen haittoja vähentävää yhteisötyötä.

Sosiaali- terveys- ja pelastustoimialan vastaus tiedusteluun 16.12.2025

Seurannan perusteella nuorten päihdepalvelu Pysäkin ikärajaa on nostettu 24 vuoteen. Laitosvieroitukseen ja -kuntoutukseen pääsyä on nopeutettu. Laitoskuntoutuspaikka pyritään järjestämään suoraan vieroitushoitajaksolta myös heille, jotka ovat olleet palvelujen ulkopuolella. Nuorten päihdepalvelu Pysäkin asiakasmäärät ovat kasvaneet. Nuoret saavat tarvitsemansa opioidikorvaushoidon osana Pysäkin palveluja.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimiala on ryhtynyt suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin. Toimiala on kehittänyt palveluita muun muassa lisäämällä liikkuvaa työtä sekä nopeuttamalla laitosvieroitukseen ja -kuntoutukseen pääsyä.

Toimenpiteiden vaikutukset 😊

Palvelujen asiakasmäärät ovat kasvaneet ja päihderiippuvaiset pääsevät nopeammin hoitoon.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

- **Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee vahvistaa päihde- ja psykiatriapalveluiden yhteistyötä siten, että potilasta hoidetaan kokonaisuutena.**

Kaupunginhallituksen selvityksen 11.12.2024 mukaan huumevieroitushoito-osastolla kartoitetaan päihdekuntoutusta estäviä psyykkisiä oireita ja tarvittaessa ohjataan potilas psykiatriseen avohoitoon. Omana palveluna tuotettua lääkinnällistä kuntoutusta oli kohdennettu psykiatrisista oireista kärsiville potilaille. Päihde- ja psykiatriapalvelut olivat pitäneet yhteistyökokouksia ja edistäneet potilaiden integroitua hoitopolku- ja konsultaatiomallia.

Sosiaali- terveys- ja pelastustoimialan vastaus tiedusteluun 16.12.2025

Päihdepalvelut ja psykiatria ovat järjestäneet yhteisiä koulutuksia nuorten kanssa työskenteleville. Yhteisten koulutusten avulla henkilöstön ymmärrys nuorten päihdeiden käyttöön ja mielenterveyteen liittyvistä tavanomaisista ja poikkeavista ilmiöistä on kasvanut. Nuorten asiakasohjausta päihde- ja psykiatriapalvelujen välillä tehdään tarvittaessa. Päihdepalvelujen lääkinnällisessä kuntoutuksessa tehdään tarpeen mukaan päihdehoitoa haittaavien psyykkisten oireiden kartoitusta ja kaksoisdiagnoosiikkaa. Päihderiippuvaisille henkilöille on saatu lääkinnällisen kuntoutuksen kautta hoitopolkuja psykiatriseen hoitoon.

Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet 😊

Toimiala on ryhtynyt suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin. Päihde- ja psykiatriapalvelujen yhteistyötä sekä yhteisiä koulutuksia on lisätty.

Toimenpiteiden vaikutukset

Kaikki läheteet päihdepalvelujen lääkinällisestä kuntoutuksesta psykiatrian erikoissairaanhoidon on hyväksytty, joten tätä kautta päihderiippuvaiset ovat päässeet psykiatriseen hoitoon. Käytössä olleen aineiston perusteella ei pysty päättelemään, ovatko sekä päihde- että mielenterveysongelmista kärsineet nuoret saaneet riittävästi apua kummankin tyyppisiin ongelmiin.

Johtopäätökset: Huumekuolemien ehkäiseminen päihdepalveluissa

Kaupunkiympäristön toimiala ja sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala ovat toteuttaneet kaikkien suositusten mukaisia toimenpiteitä. Vaikutukset ovat olleet myönteisiä – palveluun ja hoitoon pääsy on helpottunut. Päiväkeskuspalvelu Sympikselle on ollut edelleen vaikea löytää sopivia tiloja. Aineiston perusteella ei pysty päättelemään, saavatko päihdeongelmista kärsivät nuoret tarpeensa mukaisesti apua mielenterveysongelmiinsa.

Lähteet

Tietopyyntöihin vastaajat aiheittain

Vieraskielisten oppilaiden tukeminen peruskoulussa

Pedagoginen asiantuntija, laatu ja vaikuttavuus -yksikkö, toimialan yhteiset palvelut, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 15.12.2025.

Pedagoginen asiantuntija, pedagogisen kehittämisen yksikkö, toimialan yhteiset palvelut, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 15.12.2025.

Pedagoginen asiantuntija, perusopetuksen pedagogisen asiantuntijatuon yksikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 15.12.2025.

Suunnittelija, ruotsinkieliset palvelut, asiantuntijapalvelut 15.12.2025.

Kirjastojen vetovoimaisuus ja lukemisen edistäminen

Kirjastopalvelujen johtaja, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala 2.12.2025.

Johtava pedagoginen informaattikko, sisältöpalveluyksikkö, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala 2.12.2025.

Projektipäällikkö, pedagogisen kehittämisen yksikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 8.12.2025.

Pedagoginen asiantuntija, pedagogisen kehittämisen yksikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 8.12.2025.

Kulttuuriavustusten kehittäminen

Kumppanuuspäällikkö, kaupunginkanslian viestintäosasto, osallisuusyksikkö 3.12.2025.

Kumppanuuspäällikkö, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala, kulttuurin edistäminen -palvelu 9.12.2025.

Nuorisotyön vahvistaminen

Nuorisoasiainjohtaja ja HR-partner, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala 4.12.2025.

Lapsiperheiden sosiaaliohjaus

Lapsiperheiden kotipalvelun ja sosiaaliohjauksen päällikkö, lapsiperheiden kotipalvelu ja sosiaaliohjaus -yksikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala 10.12.2025.

Huumekuolemien ehkäiseminen päihdepalveluissa

Nuorten huumekuolemien ehkäisyn projektipäällikkö, päihdepalvelut, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala 16.12.2025.

Päihdepalvelujen päällikkö, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala 16.12.2025.

Sosiaali- terveys- ja pelastustoimen tilat -yksikkö, kaupunkiympäristön toimiala, tilat-palvelu 12.12.2025

Muut lähteet

Holm G., Helakorpi J., Matikainen-Soreau M., Hummelstedt, I. Loukola S., Masoud-Jaakonaho A., Oittinen R. 2025. Rasismi ja antirasismi yläkouluissa (RILSE). Keskeiset tulokset ja suositukset päättäjille ja kouluille. Kasvatustieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto 19.8.2025.

Matikainen-Soreau, M., Loukola, S. & Hummelstedt, I 2025. Brown researcher, white schools: Racialized positionality in ethnographic research on (anti)racism. Julkaisussa *Reconceptualizing Educational Research Methodology* 16(1), 16–38.

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2023.

Tarkastusviraston arviointimuistio 2023. Huumekuolemien ehkäiseminen päihdepalveluissa.

Tarkastusviraston arviointimuistio 2023. Vieraskielisten oppilaiden tukeminen peruskouluissa.

THL (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos). Kouluterveyskyselyn tulokset. Saatavilla <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset>. Luettu 12.1.2026.

Helsinki

Helsingin kaupunki
Tarkastusvirasto

PL 400, 00099 Helsingin kaupunki
tarkastusvirasto@hel.fi
arviointikertomus.fi